

بلد نیست. شاید بی‌معلم، حتی خدا را هم از یاد ببریم.

معلمان وارثان پیامبران و پدران راستین علم‌اند.

شعر

جامی

به تعظیم استاد، بیش از پدر؟
وزین تربیت یافت جان و دلم
وزین آمدم زنده جاودان

کسی گفت: چونی چنین رنجبر
بگفتا زد آن نقش آب و گلم
از آن، شد تن من پذیرای جان

شهید رجایی

معلمی شغل نیست، عشق است. اگر به عنوان شغل انتخابش کرده‌ای، ره‌ایش کن و اگر عشق توست، مبارکت باد!

سعدی

لوح سیمیئش بر کنار نهاد
جور استاد به ز مهر پدر

پادشاهی پسر به مکتب داد
بر سر لوح او نیشته به زر

حافظ

مزد اگر می‌طلبی طاعت استاد ببر

سعی نابرده درین راه به جایی نرسی

زال قلم

نام تو، پایان جهل

چه آغاز «مهر» و چه پایان «جهل»، چه روزهای کوجه‌های مدرسه را دویدن و چه شب‌های تکلیف و تردید، هیچ لحظه‌ای تو را نمی‌تواند آن‌گونه که هستی بنامد.

تو در همه ثانیه‌های روزگار نشسته‌ای؛ با قلمی در دست و کتابی در دل و فانوسی در نگاه... تو در همه جا نگرانی و سرک می‌کشی و گرد و غبار ندانستن را هر لحظه از پیرهن کائنات می‌تکانی.

هر جا کتابی گشوده شده است، هر جا اندیشه‌ای در رواج است، هر جا کلامی متولد می‌شود و راه روشنگری در پیش می‌گیرد، پای تو در میان است. هر کس و هر چیز در هر جا که با ظلمت جهل به ستیز برخیزد، به هیأت تو درمی‌آید. حتی درختان که شکوفه می‌دهند و به کائنات، درس بارور شدن می‌آموزند. حتی خورشید که ظلمت شب را درمی‌نوردد و امید را تلقین می‌کند.

دری به خانه خورشید

تو کیستی که کاروان زندگی در مسیر رفتن خود هرگز از احتیاج قافله‌سالاری تو خالی نیست؟ هر جا در کوجه‌های تاریک بی‌خبری، دری به خانه خورشید باز می‌شود، تو گشاینده آن دری.

هر جا صدای ستم‌دیده‌ای به ستوه آمده از ظلم نعره برمی‌کشد و خواب زمانه را می‌آشوبد، تو جرئت‌دهنده آن فریادی... هر جا حقیقتی نوظهور سر از خاک برمی‌آورد، تو نخستین کاشف رویش آن هستی.

آموزگار

با معلم، تمام نیمکت‌های چوبین گل می‌دهند و ساعت‌های کشدار، لحظه‌های شفاف تولد و ترنم می‌شوند. من از صدای پرمعنای او، واژه‌های دانستن را عاشق شده‌ام. من از قدم‌های استوار او، هراس کورمراه‌ها را به فراموشی سپرده‌ام. من از نام او، از صدا کردن شانه‌های مصمّمش، به خود رسیده‌ام...

دوست دارم صدایش کنم تا به سمت من رو کند... تا آینده دانشمند خویش را در آینه امیدوار چشمانش ببینم. دوست دارم صدایش کنم تا همیشه رخساره‌اش به سوی من باشد، تا همیشه در امتداد چشمانش گام بردارم. بگذار صدایت کنم: آموزگار! آموزگار!

شعر

نوح ما

«مرحوم استاد شهریار»

گنج عشق جاودان اندوختن
پس سویدای سواد آموختیم
از معلم جان روشن یافتیم
چون خدا مشکل توان تعریف تو
ای به توفان جهالت نوح ما
یک پدر روشنگر جان و دل است
آن‌که دین آموزد و علم و یقین

می‌توان در سایه آموختن
اول از استاد یاد آموختیم
از پدر گر قالب تن یافتیم
ای معلم چون کنم توصیف تو
ای تو کشتی نجات روح ما
یک پدر بخشنده آب و گل است
لیک اگر پرسى کدامین برترین

شرمنده معلم

«سودابه مهیجی»

ورق‌های دفتر من سیاه می‌شوند و گیسوان تو سپید
من قد می‌کشم تا تو نفس می‌کشی...

هر روز

در تو پیامبری بامن سخن می‌گوید

که چشم‌هایش از بی‌خوابی سُرخ‌اند

آه!

در کلاس درس تو

حتی تخته سیاه روسفید شد

من هنوز شرمنده...

چقدر خسته‌ات کردم...

آورده‌اند که...

هدیه

شخصی در مدینه، مدرسه‌ای بنا کرده و به آموزش کودکان مشغول بود.

روزی یکی از فرزندان امام حسین علیه‌السلام به مدرسه وی رفت و آیه شریفه «الحمد لله رب العالمین» را آموخت. وقتی به منزل برگشت، آیه را تلاوت کرد و معلوم شد آن را در مدرسه از معلم آموخته است.

امام حسین علیه‌السلام هدایای بسیاری برای معلم فرستاد؛ آن‌گونه که موجب شگفتی گروهی از یاران آن حضرت شد. آنها نزد امام آمدند و عرض کردند: آیا آن همه پاداش به معلم رواست که شما در برابر آموزش يك آیه، این همه برای وی فرستاده‌اید؟ حضرت فرمود: آنچه دادم، چگونه برابری می‌کند با ارزش آنچه او به پسرم آموخته است؟

شاگرد اول کلاس

چند وقتی می‌شد برای جواب دادن سؤالات پای تخته سیاه نمی‌آمد. هر وقت بالای سرش می‌رفتم، پاهایش را عقب می‌کشید. از خودم می‌پرسیدم برای شاگرد اول کلاس چه اتفاقی افتاده است؟ تا این‌که يك روز کفش پاره‌اش را دیدم ناگهان نکته‌ای به ذهنم رسید؛ يك مسابقه با جایزه، يك مسابقه با جایزه يك جفت کفش. می‌دانم او حتماً برنده خواهد شد.

نوشته رضا امیری

کوتاه و گویا

اگر دستم را به دستان تو نسیپارم، در جاده سنگلاخ جهل، به کدام دستاویز متوسل شوم؟

با تو، هوای سرزمین دانش هرگز ابری نیست. آفتاب بی‌دریغ، معلم!

عشق، معلم است و معلم، عشق. خوشا آن‌که عاشق شود!

بهترین معلم، همان است که در کلاس نگاهش میان ذهن و دل دانش‌آموز، طواف می‌کند.

پایت را همیشه جای پای معلم بگذار؛ او راه را اشتباه نمی‌رود.

کسی که برای معلم خود بهترین شاگرد باشد، روزی برای شاگرد خود بهترین معلم خواهد بود.

معلم بی‌مهر، جهاد خود را تباه می‌کند.

آموزگار خوب، حتی نگاهش را بین شاگردان خود به مساوات تقسیم می‌کند.

همه جا می‌تواند کلاس درس باشد و همه آدمیان برای یکدیگر، معلم.

آموزگاری که سینه‌اش لبریز از دانش و حقیقت است، پیراهنش بوسیدنی است.

آموزگار حقیقی، غم‌هایش را پشت در جا می‌گذارد و با لبخند وارد کلاس درس می‌شود.

آموزگارم! اگر تو نبودی، کابوس شب‌هایم به رنگ سؤالات بی‌جواب بود.

زنگ مدرسه، اذان شتافتن به آستان مقدس معلم است.

هر گیاه دانش که سر از خاک برمی‌آورد، ابتدا به تو سلام می‌کند.

هر انسانی که به دنیا می‌آید، باری بر دوش معلمان زمین افزوده می‌شود.

آنچه معلم روی تخته سیاه می‌نویسد، کمترین چیزی است که از او می‌آموزیم. نهایت آموختن معلم، رفتار اوست.

معلم خوب، ابتدا خوب زندگی کردن را به شاگرد می‌آموزد و پس از آن، خوب درس خواندن را.

عاقبت، روزی تخته سیاه‌ها زبان می‌گشایند و خستگی قرن‌های معلم را شهادت می‌دهند.

معلم، لقمه‌های دانش را با دستان خویش، در سفره ذهن دانش‌آموزان می‌گذارد.

کتابستان

۱. تدریس فرد، جان براون، ترجمه علی رئوف، نشر مدرسه.
۲. تربیت معلم و کارورزی، علی رئوف، انتشارات فاطمی.
۳. کارمایه معلمان در گذر از یاددهی به یادگیری، علی رئوف، نشر مدرسه.
۴. هنر تدریس، ال.ان.گیج (gaje)، ترجمه دکتر محمود مهرمحمدی، نشر مدرسه.
۵. یادگیری گنج درون (گزارش کمیسیون بین‌المللی آموزش و پرورش برای قرن ۲۱) ترجمه علی رئوف و فاطمه فقیهی، نشر پژوهشکده تعلیم و تربیت.
۶. اصول سازگاری آدمی، ال. نورمان. مان، ترجمه دکتر محمود ساعتچی، نشر امیرکبیر.
۷. اصول روان‌شناسی، ال. نورمان. مان، ترجمه دکتر محمود صناعی، نشر اندیشه.
۸. ناتوانی‌های یادگیری، اکبر فریار و فریدون رخشان، نشر نیما.
۹. در مکتب تجربه، حمید گروگان، نشر مدرسه.
۱۰. فضیلت‌های فراموش شده (زندگی حاج آخوند ملاعباس تربتی)، حسین علی راشد، نشر اطلاعات.
۱۱. یاد دادن برای یاد گرفتن، علی رئوف، نشر مدرسه.
۱۲. فرهنگ تفاهم در مدرسه، توماس گوردون، ترجمه پری‌چهر فرجادی، نشر آیین تفاهم.
۱۳. ویژگی‌های معلم مؤثر، خیریه بیگم حائری زاده و لیلی محمدحسین، نشر قطره.
۱۴. روان‌شناسی در خدمت معلمان (شخصیت و اخلاق)، دیوید فونتانا، ترجمه دکتر صغری ابراهیمی قوام، انتشارات مؤسسه منادی تربیت.
۱۵. روایات تربیتی از مکتب اهل بیت، مرتضی فرید تنکابنی، نشر فرهنگ اسلامی.
۱۶. هفته‌نامه نگاه.
۱۷. ماهنامه تکنولوژی آموزشی.
۱۸. ماهنامه رشد معلم.

۱۹. ماهنامه تربیت.

۲۰. ماهنامه پیوند.